

چرا فرآیند رشد در کشور ایران، مستلزم نگاهی و رای منابع انرژی کشور می‌باشد؟

مترجم: امیر محمدی^۱

خاورمیانه و آفریقای شمالی) با عزمی راسخ آرمان‌های خود را برای استقلال و رشد فراوان اقتصادی دنبال می‌کند.

صنعت در ایران، به عنوان کم‌بدهی‌ترین کشور منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا^۲ با ذخایر خارجی قوی، ۴۱ درصد از تولید ناخالص داخلی سالانه را تشکیل می‌دهد. در ضمن صنایع خدماتی ۴۹ درصد و کشاورزی ۱۰ درصد از تولید ناخالص داخلی را به خود اختصاص داده‌اند.

قدرت ایران بر ذخایرش از منابع طبیعی و به ویژه نفت استوار است که تأمین کننده حدود ۸۰ درصد از درآمدهای صادراتی و ۵۰ درصد از درآمدهای دولتی می‌باشد. از لحاظ گاز طبیعی نیز این کشور پس از روسیه بیشترین ذخایر را در اختیار دارد.

کالاهای صادراتی این کشور عبارت است از پسته، میوه و فرش که روی هم رفته سالانه ۳۹ میلیارد دلار

واژگان کلیدی:

ایران، بیمه

ویژگی‌های کشور ایران

ایران، سرزمینی است که به لحاظ وسعت با مجموع مساحت کشورهای فرانسه، آلمان، انگلستان و اسپانیا برابری کرده و با جمعیتی نزدیک به هفتاد میلیون نفر (به عنوان دومین کشور پهناور دنیا پس از مصر در منطقه

۱. کارشناس مدیریت بیمه

2. Middle East and North Africa (MENA)

مالکیت خود معرفی کرد. با وجود سلطه بانک‌های دولتی بر بخش مالی، تلاش برای خصوصی‌سازی دو بخش بانکی و بیمه‌ای همچنان ادامه دارد.

شرکای تجاری ایران بازارهای گوناگون این کشور را احاطه کرده‌اند. اتحادیه اروپا با سهمی ۴۴ درصدی (که از سال ۱۹۹۹ میلادی تا کنون دو برابر شده است) مهم‌ترین شریک تجاری این کشور بوده است و پس از آن کشورهای ژاپن، چین، کره جنوبی، ترکیه، امارات متحده عربی، آفریقای جنوبی، روسیه، سنگاپور و مالزی در رده‌های بعدی قرار دارند. در سال ۲۰۰۴ میلادی واردات اتحادیه اروپا از ایران به ۸/۱۸ میلیارد یورو (۱۰/۹ میلیارد دلار) رسید؛ در حالی که صادرات به ایران در مدت مشابه، ۱۲/۸۶ میلیارد یورو (۱۷/۲ میلیارد دلار) بود.

صادرات و واردات

در حالی که بیش از ۸۰ درصد واردات اتحادیه اروپا از ایران با موضوع انرژی در ارتباط است، صادرات اتحادیه اروپا به ایران شامل سه گونه عمده از محصولات می‌شود: ماشین‌آلات و تجهیزات حمل و نقل، کالاهای تولیدی و فرآورده‌های شیمیایی؛ به علاوه آهن، فولاد و ماشین‌آلات تولیدکننده نیرو.

ایران به عنوان بازاری پراهمیت برای کشور انگلستان مطرح است. در سال ۲۰۰۶ میلادی، صادرات مستقیم کالاها و خدمات از این کشور به ۴۰۰/۵ میلیون یورو (۷۹۰ میلیون دلار) رسید؛ به این میزان باید صادرات

ارزش دارد. در نتیجه سیاست‌های دولت، صادرات غیرنفتی رشد چشمگیری داشته که افزایش ۳۴ درصدی میزان آن در محصولات غذایی مؤید چنین رشدی است. تولید ناخالص داخلی که میزان آن برای سال ۲۰۰۶ میلادی ۲۴۵ میلیارد دلار برآورد شده در طول سه سال گذشته، رشدی بالغ بر ۸۰ درصد داشته و ۲۰ درصد دیگر نیز برای سال ۲۰۰۷ میلادی پیش‌بینی شده است.

در حال حاضر، سیاست‌های مالی و پولی توسعه‌گرایانه، جریان رو به بهبود نرخ تورم را وارونه کرده و آن را به حدود ۱۶ درصد افزایش داده است. رشد بالای بازدهی، سرمایه‌گذاری‌ها، نوآوری‌های شغلی و فعالیت‌های بخش خصوصی، نرخ بیکاری را به ۱۱/۵ درصد کاهش داده‌اند. با این وجود، رشد اقتصادی همچنان برای رویارویی با عرضه داخلی نیروی کار کافی نیست؛ آن هم با وجود سهم رو به رشد نیروی

کار جوان در اقتصاد ملی کشور ایران.

سامان‌دهی و بهسازی

بخش دولتی با سهمی ۶۰ درصدی بر بخش تولیدی کشور ایران حاکم است؛ یک سوم اقتصاد یا به طور مستقیم از سوی دولت کنترل می‌شود و یا توسط بنیادهایی (تراست‌های خیریه ایرانی) متشکل از تقریباً صد شرکت با مجموع ارزش تخمینی ۱۳۰ میلیارد دلار اداره می‌شود. در سال ۲۰۰۶ میلادی، دولت ایران یک برنامه کلان خصوصی‌سازی برای صنایع بزرگ تحت

در قالب اسناد مقرر در قانون داخلی به تصویب می‌رسند، دگرگونی با اهمیتی در ادامه فعالیت‌های بازرگانی با کشور ایران رخ نخواهد داد.

بنابر گفته دامیان هانی^۱ شریک موسسه حقوقی هلمن فن ویک و ویلان^۲: «جریانات جدیدی که باید به آنها پرداخته شود، در ارتباط با رویدادهای اخیر در سازمان ملل متحد می‌باشند. این موقعیت که سازمان ملل متحد و اتحادیه اروپا سعی در افزایش فشارهای سیاسی بر ایران در خصوص مقاصد هسته‌ای این کشور دارند، باید به دقت مورد بررسی قرار گیرد.»

«ایالات متحده به طور خاص بر شرکت‌هایی که حضور چشمگیری در ایران دارند و یا مبادله قابل توجهی با این کشور انجام می‌دهند فشار می‌آورد تا عملیات تجاری خود را متوقف کرده یا قرارداد انجام چنین مبادله‌ای را به حالت تعلیق در آورند. این حالت، وارد آوردن فشار تجاری به جای یک الزام حقوقی بوده؛ ولی تصمیم‌گیری در خصوص چگونگی واکنش به این فشار، از اختیارات شرکت‌ها می‌باشد. دقت در رویدادهای ۱۲ ماه آینده می‌تواند از این منظر جالب توجه باشد: اینکه آیا برای مثال سازمان ملل متحد یا اتحادیه اروپا، تحریم‌های تجاری را بر ایران تحمیل خواهند کرد یا خیر؟»

بازسازی

بانک جهانی در آگوست سال ۲۰۰۶ میلادی،

1. Damian Honey
2. Holman Fenwick & Willan

(غیر مستقیم) ۶۰۰ میلیون دلاری این کشور از طریق دبی را نیز افزود.

مایکل توماس، مدیر کل انجمن خاورمیانه، که چندین عملیات تجاری را در ایران سرپرستی کرده است بیان می‌کند: «کشور ایران بازار صادراتی پراهمیتی برای انگلستان می‌باشد؛ به ویژه هنگامی که مبادله اضافی این کشور از طریق دبی به حساب آورده شود. اعضای انجمن ما از بخش‌های گسترده صنعت بازرگانی و مشتاق به فعالیت در ایران هستند.»

«به خصوص اینکه در حال حاضر اشتیاق فراوانی برای کسب فناوری روز، تحصیلات و یادگیری در ایران وجود دارد. شمار زیادی از مردم این کشور، اقدام به راه‌اندازی فعالیت‌های داخلی هم در سرزمین اصلی و هم در منطقه آزاد تجاری جزیره کیش که مزایای عملیاتی و مالیاتی مقرون به صرفه‌ای را پیشنهاد می‌دهد، نموده‌اند. ایران به گونه‌ای معقول به فرصت‌ها نگرسته و به همین منظور، شرق و غرب را با هم مورد توجه قرار می‌دهد. در این کشور پتانسیل فراوانی برای رشد بیشتر وجود دارد و ما به عملیات تجاری خود با ایران ادامه خواهیم داد. به هر ترتیب، مشاغل خواهان زمینه‌ای با ثبات و آرام برای فعالیت حرفه‌ای خود و برقراری روابط پایدار هستند.»

هر چند روابط دیپلماتیک حاکم بر خیرها عامل سردرگمی برای مشاغلی هستند که در حال حاضر به تجارت می‌پردازند و یا قصد چنین فعالیتی را در این بازار سودآور دارند؛ ولی تا آن هنگام که تمام موافقت‌نامه‌های بین‌المللی

در حال حاضر سه اپراتور عمده بر این بازار حاکمند: شرکت دولتی ارتباطات سیار ایران به عنوان گسترده‌ترین شبکه، تالیا و ایرانسل، به همراه اپراتورهای کوچکی چون ارتباطات دوربرد اصفهان و سلکام^۱ مالزی. یک شبکه ۸۰ میلیون دلاری GSM نیز در حال استقرار می‌باشد.

همچنین وزارتخانه‌های دولتی در کشورهای ایران و اسپانیا در حال تبادل نظر برای یک سرمایه‌گذاری ۲ میلیارد دلاری با هدف توسعه صنعت گردشگری هستند. هر چند تأمین مالی خارجی بستگی زیادی به احتمال تشدید تنش‌های بین‌المللی داشته؛ و بی‌شک برخی از بانک‌های اروپایی و ژاپنی از مواضع پیشین خود نسبت به ایران عقب‌نشینی کرده‌اند. با این وجود، کشور چین به طور خاص در آستانه کسب پایگاهی مطمئن و پیروز در شماری از مناقصه‌های سودآور قرار گرفته است. ارزش اظهار شده سرمایه‌گذاری چین در میدان گازی پارس کشور ایران به ۱۶ میلیارد دلار می‌رسد. دیگر زمینه‌های سرمایه‌گذاری این کشور عبارتند از: یک کارخانه ۹۰۰ میلیون دلاری ذوب آلومینیوم و یک پالایشگاه ۲/۷ میلیارد دلاری؛ و همچنین اجرای پروژه‌های آهن و فولاد که ارزشی بالغ بر یک میلیارد دلار دارند.

تمام این نشانه‌ها حاکی از تقاضایی روبه‌رشد برای چندین گونه از انواع پوشش‌های بیمه‌ای می‌باشد. اگرچه نفوذ حق بیمه و تراکم بیمه‌نامه‌های صادره در

1. Cellcom

فعالیت‌هایی را با مجموع تعهد اولیه ۳/۴ میلیارد دلار شامل پروژه‌های بازسازی و طرح‌های محیطی گوناگون تأمین مالی کرده بود که از این میزان تعهد ارزش عملیات در حال انجام آن بالغ بر ۱/۳۵ میلیارد دلار می‌باشد.

بخش عمده‌ای از سرمایه‌گذاری بخش دولتی در ایران در زمینه حمل و نقل عمومی و با هدف توسعه شبکه ریلی از ۸۴۰۰ کیلومتر کنونی به ۲۸۰۰۰ کیلومتر در سال ۲۰۲۰ میلادی صورت می‌گیرد. ارزش کار در جریان، ۵ میلیارد دلار برآورد می‌شود و انجام باقی آنها در سال آتی به مناقصه گذاشته می‌شود.

ایران در تلاش برای توزیع توان عملیاتی خود در سرتاسر بخش‌هایی با تنوع گسترده، اقدام به سرمایه‌گذاری در زمینه توسعه عملیات پتروشیمی و آسان‌سازی تولید مشتقات سودمندتر نفت خام کرده است و در حال گفت و گو با مدیران شرکت‌های دنیا در زمینه توسعه ۱۷ بلوک اکتشاف نفت می‌باشد. یک شرکت مالزیایی که اخیراً شرکت مادرش قراردادی را به ارزش ۱۶ میلیارد دلار و با موضوع توسعه میدادن گازی به دست آورده است، پیشنهاد یک سرمایه‌گذاری ۲/۲ میلیارد دلاری را در پروژه احداث پالایشگاه، به شرکت ملی نفت ایران ارائه داده است. نزدیک به ۱۱۰ میلیارد دلار پروژه‌های نوین مرتبط با انرژی در حال اجرا بوده و سرمایه‌گذاری خارجی کنونی در بخش هیدروکربن‌ها، بین ۱۵ تا ۲۰ میلیارد دلار برآورد می‌شود.

ارتباطات دوربرد از دیگر زمینه‌های توسعه بوده و

حال حاضر پایین است، ولی رشد جمعیت، توسعه قوانین در بخش خصوصی و شمار روبه‌رشد افراد حاضر در طبقه مرفه جامعه می‌تواند ایجادکننده تقاضا برای پوشش‌های بیمه انفرادی (بیمه‌های درمان و عمر که به‌طور چشمگیری در حال رشد می‌باشند) و دیگر انواع پوشش‌های بیمه‌ای باشد.

سه منطقه آزاد تجاری جزایر کیش و قشم (در خلیج فارس) و بندر چابهار نیز در حال تجربه عملیات فراینده بازرگانی هستند. در سال ۲۰۰۰ میلادی، قانون جدیدی که فراهم‌کننده امکان فعالیت در زمینه بیمه و بیمه‌اتکایی در مناطق آزاد تجاری بود، از تصویب مجلس شورای اسلامی گذشت. از سال ۲۰۰۱ میلادی تا کنون، ۱۱ شرکت بیمه خصوصی در سرزمین اصلی، ۴ شرکت در مناطق آزاد تجاری، به علاوه شرکت بیمه اتکایی امین تأسیس شده‌اند؛ و ۴ شرکت با مالکیت دولتی نیز برای خصوصی‌سازی در بازه زمانی ۲ سال در نظر گرفته شده‌اند.

همچنین شماری از عملیات نوین اتکایی شایسته‌اند مجوز دانسته شده‌اند. شرکت‌های تازه تأسیس که از محل سرمایه‌های داخلی تأمین مالی شده‌اند، به استثنای دو شرکت که به واسطه منافع سهامداران خود از نوعی بازار انحصاری در رشته‌هایی خاص برخوردارند، نسبت به انشای تمام انواع قراردادهای بیمه‌ای مبادرت می‌ورزند. برای مثال ۷۰ درصد از پورتنفوی بیمه وسایط نقلیه موتوری در اختیار شرکت بیمه پارسیان که سهامدار اصلی آن یعنی ایران خودرو، بزرگترین تولید

کننده خودرو در ایران می‌باشد، قرار دارد.

بازار بیمه‌ای کشور ایران را می‌توان چنین توصیف کرد: یک بازار بیمه‌ای بسته، بدون حضور شرکت‌های بیمه خارجی که در آن تمامی ریسک‌ها باید به بیمه‌گران داخلی واگذار شده، و با حضور بیمه مرکزی ایران که در این میان به دریافت واگذاری‌های اجباری از شرکت‌های بیمه داخلی می‌پردازد. بیمه مرکزی ایران در سال ۱۹۷۱ میلادی (۱۳۵۰ هجری شمسی) پایه‌گذاری شده و نهاد نظارتی صنعت بیمه در ایران است و در قالب بیمه‌گر اتکایی اجباری قانوناً مجاز به پذیرش ۲۵ درصد واگذاری اجباری از تمام بیمه‌نامه‌های غیر عمر مستقیم و ۵۰ درصد از بیمه‌نامه‌های زندگی مستقیم می‌باشد: شرکت‌های بیمه داخلی همچنین ملزم به پیشنهاد ۳۰ درصد از برنامه‌های اتکایی خود به بیمه مرکزی ایران می‌باشد. بیمه ایران که در سال ۱۹۳۵ میلادی (۱۳۱۴ هجری شمسی)، هم به عنوان یک شرکت بیمه مستقیم و هم یک شرکت بیمه اتکایی و با مالکیت دولتی تأسیس شد، بیشترین سهم از بازار بیمه‌ای کشور را در اختیار دارد؛ پس از آن، شرکت‌های بیمه آسیا، البرز و دانا، که آنها نیز در حال حاضر تحت مالکیت دولت هستند، در رده‌های بعدی قرار می‌گیرند.

همزمانی توسعه بخش خصوصی با تقاضای نوین برای پوشش‌های بیمه‌ای و تداوم تقاضای پیشین برای این پوشش‌ها (ریسک‌های بخش انرژی که سابقاً بدون پوشش بودند)، رشد چشمگیری را در میزان حق‌بیمه‌های صادره موجب شده است؛ به گونه‌ای که حق‌بیمه‌های مرتبط با

زیربنایی مانند سدها و پروژه‌های سرمایه‌گذاری در زمینه نفت، گاز، پتروشیمی و پالایشگاه‌ها، آنها را نیازمند ظرفیت‌های برون مرزی می‌گرداند؛ چرا که بازار داخلی، حتی با وجود روند روبه‌رشد خود نمی‌تواند پاسخگوی نیازهای کشور باشد و به همین سبب نیازمند حداقل درجه ایمنی 'BB' هستیم."

روابط بین‌المللی

کشور ایران با محیطی مناقصه‌ای به ویژه برای شرکت‌هایی با مالکیت دولتی همانند بازاری بسیار رقابتی است. با این وجود، چنین پیداست که همچنان میل فراوانی برای شراکت مشتاقانه جامعه بیمه‌گران و کارگزاران فعال در عرصه بین‌المللی با چنین بازاری وجود دارد. به نظر می‌رسد که تمایل زیادی برای ورود اعضای جدید به میدان فعالیت‌های بیمه‌ای، ایجاد ظرفیت‌های جدید نگهداری ریسک‌ها، ارائه پوشش‌های ابتکاری و راهکارهای گروه مشاوران بیمه‌ای، در بازار بیمه‌ای ایران وجود دارد.

با این همه فرآیند مناقصه‌گذاری و ماهیت رقابتی بازار موجب افزایش نگرانی‌ها در خصوص درجه ایمنی حاکم بر پذیرش قراردادهای اتکایی در برخی محافل بین‌المللی گردیده است؛ این نگرانی به ویژه در پروژه‌های بزرگ‌تر و در حوزه ریسک و مدیریت قرارداد نمود بیشتری دارد.

بازار بیمه ایران از دیر باز با بازارهای بیمه اروپایی که با افول ظرفیت ایالات متحده قدرت یافته بودند

ریسک‌های بخش انرژی در فاصله سال‌های ۱۹۹۹ و ۲۰۰۴ میلادی، به تنهایی ۲۲ درصد رشد داشته است.

بازار بیمه ایران به عنوان بزرگ‌ترین بازار در منطقه خلیج فارس، بارشده ۲۱ درصدی در میزان حق بیمه‌های صادره از سال ۲۰۰۳ میلادی تا کنون (میزان حق بیمه‌ها در سال ۲۰۰۵ میلادی، ۲/۲۹ میلیارد دلار بود)، رتبه چهل و یکم را در عرصه جهانی به خود اختصاص داده است. در هفت ماهه نخست از سال ایرانی (در تاریخ

۲۱/۰۳/۲۰۰۶)، بازار بیمه این کشور حق بیمه‌ای معادل ۱/۶ میلیارد دلار تولید کرده است که در مقایسه با دوره مشابه در سال ۲۰۰۵، رشد ۲۳ درصدی را نشان می‌دهد؛ در این مدت، سهم بخش خصوصی از بازار بیمه ایران نیز تقریباً ۵۰ درصد رشد داشته است. حضور در مراحل اولیه خصوصی‌سازی موجب شده است که شرکت‌های بیمه دولتی بزرگ‌ترین سهم از پورتفوها و خسارات را در اختیار داشته باشند که بیانگر نسبت ۹۰٪ به ۱۰٪ برای شرکت‌های دولتی و خصوصی می‌باشد.

همچنین در این دوره شاهد رشد عظیمی در شبکه توزیع محصولات بیمه‌ای بوده‌ایم. در سال ۲۰۰۵ میلادی، بیش از ۸۰۰۰ نماینده بیمه و در حدود ۴۰۰ کارگزار ثبت شده در این شبکه وجود داشته است.

نزدیک به ۷۵ درصد از ریسک‌های پذیرفته شده در سراسر منطقه خلیج فارس، به بیمه‌گران اتکایی خارجی واگذار می‌شود. محمد مهدی علوی، مدیر عامل شرکت بیمه اتکایی امین و عضو شورای عالی بیمه ایران، در این خصوص چنین بیان می‌دارد: "حجم عظیم تأسیسات

منبع:

Why You Must Look Beyond Oil to Grow in Iran, (May 2007), Reinsurance Magazine.

رابطه داشته است. بازار لندن در این میان نقشی مهم ایفا می‌کند و بیمه‌گران انگلیسی مجرب در بازارهای آلمان، سوئیس و فرانسه نیز حضوری چشمگیر در بازار ایران داشته‌اند. فعال‌ترین کارگزاران در تاریخ این بازار، شرکت‌های چند ملیتی بزرگی چون ویلیس^۱، مارش^۲ و ائون^۳ (که در نتیجه فشارهای دولت ایالات متحده در سال ۲۰۰۵ میلادی فعالیت‌های خود در ایران را متوقف کردند) بودند. با این وجود، JLT و UIB (بزرگ‌ترین سرمایه‌گذاران در انجمن کارگزاران) رفته‌رفته بر حضور خود در این بازار افزودند. دیگر کارگزاران فعال در کشور ایران عبارتند از: پی دیلیو اس^۴، ناسکو^۵، رابرت فلمینگ^۶ و کی اینترنشنال^۷. اغلب فعالان عرصه بین‌الملل به چند شکل در ایران نمایندگی داشته و یا از دبی به این بازار خدمت‌رسانی می‌کنند.

ایران کشوری است که تحت هر شرایطی، مجدانه پیگیر اهداف خود برای دستیابی به رشد اقتصادی و بهبود مستمر می‌باشد؛ و این پیگیری مجدانه، تا جایی که فرصت‌های فراوان در زمینه‌های گوناگون و نیز آینده‌ای درخشان پیش روی این کشور قرار گیرد؛ و البته زد و بندهای سیاسی سد راه طرح‌های تجاری با صرفه نباشند، ادامه خواهد یافت.

1. Willis
2. Marsh
3. Aon
4. PWS
5. NASCO
6. Robert Fleming
7. K. International